

Sygn. akt III UK 289/18

POSTANOWIENIE

Dnia 23 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z odwołania J. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G.

o przyznanie emerytury,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 23 maja 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 4 kwietnia 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2018 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację od wyroku z dnia 26 października 2017 r., którym Sąd Okręgowy w G. oddalił odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. z dnia 4 maja 2017 r. odmawiającej J. S. prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku odwołujący się zarzucił: 1. naruszenie § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz wykazu A (dział VIII i dział IX), stanowiącego załącznik do tego rozporządzenia w związku z art. 32 ust. 2 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przez błędną wykładnię skutkującą przyjęciem, że praca kierowcy ciągnika podczas

prac polowych nie stanowi pracy w warunkach szczególnych, określonej w wykazie A, dział VIII, poz. 3, na skutek niezasadnego przyjęcia, że przy wykonywaniu prac w rolnictwie (kierowca podczas prac polowych) nie ma takich obciążeń i czynników szkodliwych, jak podczas jazdy ciągnikiem po utwardzonej drodze publicznej i jednocześnie bezpodstawne przyjęcie, że przesłanką warunkującą uznanie pracy traktorzysty za pracę w warunkach szczególnych jest przesłanka „transportowania” czegoś, stąd prace polowe nie mogą być uznane za prace w warunkach szczególnych, podczas gdy kierowca ciągnika podczas prac polowych narażony jest na znacznie większe działanie czynników szkodliwych (a stopień ten był znacznie wyższy w latach 70-tych i 80-tych, w których pracował ubezpieczony), a nadto kierunek rozumienia tych zapisów potwierdza to, że w pkt 3 działu VIII wymieniono również prace kierowców kombajnów, które z założenia nie są maszynami do transportowania towarów po drogach publicznych, a do wykonywania prac polowych i to w rolnictwie; 2. art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przez brak zastosowania i przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury z uwagi na przyjęcie, że nie udowodnił on wymaganego okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach, podczas gdy wymagany staż został wykazany przez ubezpieczonego i wykonywał on w pełnym wymiarze czasu pracę traktorzysty (podczas żniw kombajnisty), która to praca ze względu na jej szczególną specyfikę, warunki, w jakich była wykonywana oraz jej uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia powinna być uznana za pracę w warunkach szczególnych; 3. art. 32 Konstytucji RP, przez naruszenie zasady równości wobec prawa i odmowę ubezpieczonemu prawa do wcześniejszej emerytury, podczas gdy wszystkie osoby, które pracowały razem z nim, prawo takie uzyskały po uwzględnieniu pracy w tej samej firmie i w takim samym charakterze i stanowisku, co ubezpieczony.

Mając powyższe na uwadze, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący uzasadnił występowaniem w sprawie istotnych zagadnień prawnych sprowadzających do

wyjaśnienia po pierwsze, dlaczego, jeśli warunkiem zakwalifikowania prac wymienionych w wykazie A, dział VIII, poz. 3 miałyby być świadczenie pracy wyłącznie w transporcie, pośród stanowisk w dziale VIII, poz. 3 wykazu A znajduje się obok kierowcy ciągnika praca kierowcy kombajnów, podczas gdy kombajn jest maszyną wykonującą prace wyłącznie w rolnictwie, po drugie, czy celem racjonalnego prawodawcy, który uchylił rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 1956 r. w sprawie zaliczania pracowników do kategorii zatrudnienia (w którym w dziale XVII „rolnictwo” wprost wymieniona była praca traktorzysty) było całkowite wyeliminowanie prawa kierowców ciągników i kombajnów, wykonujących prace w rolnictwie do emerytury w wieku obniżonym, czy też jego celem było jedynie skoncentrowanie stanowisk związanych z obsługą pojazdów mechanicznych i wpisanie ich do działu „transport” jako kategorii szerszej i przyznanie im prawa do wcześniejszej emerytury, niezależnie od tego, gdzie wykonują swoją pracę, po trzecie, czy prawidłowe jest stanowisko, że jedynym warunkiem zakwalifikowania pracy kierowcy ciągnika jako pracy w szczególnych warunkach jest konieczność ustalenia, że praca jest wykonywana w branży transportowej, czy też biorąc pod uwagę art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, Sąd winien dokonać oceny czynników szkodliwych i porównać, czy kierowcy ciągników w branży rolniczej byli narażeni na taką samą ekspozycję czynników szkodliwych, jak zatrudnieni w transporcie, po czwarte, dlaczego prace polowe nie są uznawane za prace w transporcie, skoro kierowca ciągnika zawsze transportuje jakiś materiał.

Ponadto, zdaniem skarżącego, istnieje potrzeba dokonania wykładni wykazu A, dział VIII, poz. 3, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w związku z art. 32 ust. 2 i 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a w szczególności odpowiedzi na pytanie czy stosownie do wskazanych przepisów rozporządzenia warunkiem zakwalifikowania pracy kierowcy ciągnika do prac w warunkach szczególnych jest świadczenie pracy wyłącznie w transporcie i jest on rozumiany jako transport po drogach publicznych oraz czy w związku z tym prace w rolnictwie na stanowisku kierowcy ciągnika, w tym prace polowe, nie są zaliczane do prac w warunkach szczególnych, czy też ocena pracy kierowcy ciągnika winna być

dokonywana przez pryzmat uciążliwości i czynników szkodliwych, na jakie pracownik był narażony.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie i zawierać argumenty na poparcie tego twierdzenia.

Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występujące w sprawie zagadnienie prawne wymaga sformułowania takiego zagadnienia oraz przedstawienia argumentów prawnych, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na przesłankę wynikającą z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga natomiast od skarżącego określenia, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności występujących w orzecznictwie sądów (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Nie istnieje przy tym możliwość stwierdzenia, że w sprawie istnieje zagadnienie prawne lub zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii prawnej prezentowanej przez skarżącego i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Tego rodzaju sytuacja występuje zaś w sprawie niniejszej w odniesieniu do wskazywanych przez skarżącego zagadnień prawnych oraz potrzeby wykładni przepisów prawnych co do kwalifikacji pracy traktorzysty wykonującego prace polowe.

Odmowa Sądu Apelacyjnego zakwalifikowania, jako wykonywanej w szczególnych warunkach, pracy traktorzysty (kierowcy ciągnika rolniczego) w trakcie prac polowych, a nie w transporcie, odpowiada bowiem rozumieniu tych przepisów przedstawionemu w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyroki z dnia 3 grudnia 2013 r., I UK 172/13, LEX nr 1467147; z dnia 13 sierpnia 2015 r., II UK 298/14, LEX nr 1797093; z dnia 5 maja 2016 r., III UK 121/15, LEX nr 2080883; z dnia 5 maja 2016 r., III UK 132/15, LEX nr 2052411; z dnia 13 lipca 2016 r., I UK 218/15, LEX nr 2108499; z dnia 26 stycznia 2017 r., III UK 51/16, LEX nr 2258032; z dnia 9 lutego 2017 r., III UK 66/16, LEX nr 2238701; z dnia 16 lutego 2017 r., II UK 730/15, LEX nr 2252207; z dnia 23 lutego 2017 r., I UK 43/16, LEX nr 2258058; z dnia 23 lutego 2017 r., I UK 76/16, LEX nr 2252218; z dnia 20 kwietnia 2017 r., I UK 154/16, LEX nr 2305919; z dnia 8 listopada 2017 r., III UK 210/16, LEX nr 2428257; z dnia 18 stycznia 2018 r., I UK 522/16, LEX nr 2483355; z dnia 23 stycznia 2018 r., II UK 655/16, LEX nr 2435654; z dnia 19 kwietnia 2018 r., I UK 86/17, LEX nr 2549194; z dnia 27 czerwca 2018 r., I UK 168/17, LEX nr 2565795). W orzecznictwie tym przyjmuje się, że wykładnia językowa regulacji zawartej w Wykazie A, Dział VIII, poz. 3, przy uwzględnieniu przyjętej przez rozporządzenie kwalifikacji branżowo-stanowiskowej oraz systematyki przepisów, nie pozwala na kwalifikowanie *a priori* pracy kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych wykonujących pracę w rolnictwie jako pracy w szczególnych warunkach. Stanowiska te wymienione zostały w Dziale VIII Wykazu A dotyczącym prac „w transporcie i łączności”, a nie w Dziale X obejmującym prace „w rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym”. Nie ma przesłanek, aby z góry zakładać, że wykonywanie prac na wskazanych stanowiskach - niezależnie od branży, w której praca jest wykonywana - związane jest z taką samą szkodliwością pozwalającą na zaliczenie tego okresu jako uprawniającego do nabycia emerytury w obniżonym wieku. Umieszczenie stanowiska kierowcy ciągnika w Dziale VIII „w transporcie i łączności”, mimo ujęcia pracy kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych (poz. 3) odrębnie od pracy kierowców samochodów ciężarowych, autobusów i pojazdów specjalistycznych (poz. 2), łączy szkodliwość tej pracy nie z samym faktem prowadzenia tych pojazdów, lecz z faktem prowadzenia ich przy uwzględnieniu specyfiki „technologii” pracy w transporcie i obciążen

psychofizycznych, których nie ma - jak uznał ustawodawca - przy wykonywaniu prac na wskazanych stanowiskach w rolnictwie, gdzie dominują prace polowe. Uwzględnienie w Wykazie A, Dziale VIII pod poz. 3 prac kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych nie oznacza, że należy uznać za pracę w szczególnych warunkach kierowanie tymi pojazdami przy jakichkolwiek innych zadaniach (rodzaju pracy) niż zadania transportowe. Prace uznane za wykonywane w warunkach szczególnych bez względu na miejsce ich wykonywania i rodzaj zostały wymienione w dziale XIV zatytułowanym „prace różne”. Inne działy wykazu obejmują wymienione w nich prace w powiązaniu z rodzajami zakładów pracy lub ich częściami. Nie można uznać, że praca traktorzysty jest zawsze pracą „w transporcie”, także wówczas, gdy kierujący niczego nie transportuje, lecz wykonuje przy pomocy ciągnika rolniczego prace polowe (np. sieje, orze, nawozi, spulchnia glebę itp.).

Stwierdzić zatem należy, iż Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w przedmiocie problemu sygnalizowanego przez skarżącego, zaakceptowane w niniejszej sprawie przez Sąd Apelacyjny, wobec czego nie ma podstaw do stwierdzenia, że w tym zakresie występują zagadnienia prawne, czy też istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa materialnego, które miałyby uzasadniać przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. postanowił jak w sentencji.